

Mødet den 23. Marts 1911.

Fraværende: Harald Jensen.

1. (J. Nr. 22—1911.) Indenrigsministeriets Approbation paa **Købekontrakter** angaaende Marselisborggrunde med Murermester H. Hansen & Tømrmester C. Hansen, Tømrmester N. P. Hansen & Murermester M. Pedersen, Murermester M. Pedersen, Tømrmester N. P. Hansen, Murermester L. C. Larsen, Tømrmester Siig & Købmand Buhl (2 Kontrakter) Murermestrene G. og A. Knudsen (2 Kontrakter og Murermester A. J. Andreasen.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 209¹⁴—1910.) Indenrigsministeriets Samtykke til, at der i Gæstgiveriet »Hotel Danmark«, Ryesgade 41, **beværtas andre end tilrejsende**, der herbergeres i Gæstgiveriet.

Til Efterretning.

3. (J. Nr. 225—1910.) **Overligningskommissionens Ændringer** i Tillægsligningen af November 1910.

Til Efterretning.

4. (J. Nr. 614—1910.) **Regnskab over M. C. Lottrups Legat** for 1909—10.

Til Efterretning.

5. (J. Nr. 627—1910.) Paakendelse af Klager over **Rigsdagsvalglisterne** for 1911—12.

Der var indkommet 9 Klager over Valglisterne

for Aarhus Amts 2. Valgkreds; 2 fandtes paa Listerne, 4 optoges, 1 optoges paa Listen over de højestbeskattede, 1 kunde ikke optages, og 1 udgik. For Aarhus Amts 3. Valgkreds Vedkommende var der indkommet 2 Klager; begge Klagere optoges.

6. (J. Nr. 438—1910.) Fra Formanden for Byraadets Udvalg angaaende Anlægget at en **elektrisk Jernbane fra Aarhus til Randers** forelaa følgende Meddelelse:

»I Byraadets Møde den 17. November f. A. vedtoges det at garantere for et Beløb af 40,000 Kr. af Anlægskapitalen til Aarhus—Randers elektriske Bane — udover den allerede tidligere tilsagte Garanti til Beløb 1,250,000 Kr.

Paa Grundlag af den Tilslutning, Byrådet saaledes paany havde givet Baneprojektet, blev der fra Anlæggets Forretningsudvalgs Side arbejdet videre for Sagens Fremme, idet man særlig søgte at bringe de af Landkommunerne tilsagte Garantier i behørig Orden. For de fleste Landkommuners — saaledes for alle de i Aarhus Amt beliggende Landkommuners — Vedkommende lykkedes dette. Men fra en enkelt, i Randers Amt beliggende Landkommune, Ødum—Hadbjerg, rejste der sig Vanskeligheder, idet Sogneraadet for denne Kommune nægtede at vedstaa sin tidligere tilsagte Garanti. Og den heri liggende Hindring for Sagens Fremme forøgedes derved, at Sogneraadene for de andre Kommuner i Randers Amt og Randers Amtsraad nægtede deres Tilslutning til Banen, naar ikke Ødum—Hadbjerg Kommune frivillig og under samme Vilkaar som de andre Kommuner garanterede for sin Del af Anlægskapitalen.

Da det under disse Omstændigheder viste sig

vanskeligt at tilvejebringe Garantien for den hele Anlægskapital, og da det fra flere Sider blev gjort gældende, at den Risiko, Kommunerne paatog sig ved deres Garantier for Banen, var for stor, opstod den Tanke at søge at formindske denne Risiko ved en Bortforpagtning af Banen. Denne Tanke drøftedes paa et Møde i Landmandsbanken i København, ved hvilket Repræsentanter for det engelske Firma »The National Electric Construction Co«, for »Almänna Svenska Elektriska Aktiebolaget«, for Landmandsbanken og Forretningsudvalget var tilstede. Resultatet af dette Møde blev, at der fra det nævnte engelske Firma til Forretningsudvalget blev fremsat et Forslag angaaende de Vilkaar, paa hvilke Firmaet vilde overtage Forpagtningen af Banen og det dermed i Forbindelse staaende elektriske Lys- og Kraftanlæg. Dette Forslag vedlægges som Bilag A

Som det vil ses, stipuleres det i Forslagets Post 4, at Aarhus By, saalænge Forpagtningsforholdet varer, skal være uberettiget til at udvide sit Elektricitetsværks Produktionsevne ud over dets nuværende Omfang, alt efter nærmere Aftale med Aarhus Kommune. Efter at Forretningsudvalget for Baneanlægget havde tilstillet Byraadet det ommeldte Forslag med Forespørgsel, om Raadet kunde slutte sig til Forslaget som Forhandlingsgrundlag, blev Sagen sendt Belysningsudvalget til Erklæring. Mellem Udvalget og det engelske Firma er der derefter ført Forhandlinger angaaende Forholdet mellem Aarhus Elektricitetsværk og det tænkte nye Elektricitetsværk — men uden at man har kunnet blive enige om dette Forhold. Fra Belysningsudvalget afgaves under 15. d. M. det som Bilag B hoslagte Forslag til en Overenskomst desangaaende. Derefter fremkom fra Ingeniør la Cour,

som førte Forhandlingerne paa det engelske Firmas Vegne, det som Bilag C vedlagte Forslag. Men ifølge den som Bilag D hoslagte Erklæring fra Belysningsudvalget af 20. d. M. har Udvalget ment at maatte fastholde sit Forslag (Bilag B), og Enighed er altsaa, som sagt, ikke opnaaet.

Jernbaneudvalget har ikke ment at kunne tage Stilling til den hele Sag, saalænge et saa væsentligt Punkt som det ommeldte Forhold mellem de to Elektricitetsværker ikke er bragt paa det rene, og fremlægger derfor Sagen paa dens nuværende Standpunkt til Efterretning for Byraadet, idet man yderligere vedlægger som Bilag

E. Et Andragende til Byraadet angaaende direkte Forbindelse mellem den eventuelle Station ved Christiansbjerg og Vennelysts sydlige Grænse og

F. Oversættelse af forskellige Erklæringer fra engelske Autoriteter og det engelske Bankfirma A. Keyser & Co. angaaende det engelske Firmas Soliditet og Evne til at udføre Anlæg som de her omhandlede.◄

Det fra »The National Electric Construction Co.◄, kaldet »National◄, fremsatte Forslag angaaende de Vilkaar, paa hvilke Firmaet vilde overtage Forpagtningen af Banen og det dermed i Forbindelse staaende Lys- og Kraftanlæg (Bilag A) var saalydende:

1.

National overtager Forpagtningen af Bane og Elektricitetsværk for en Periode af 20 Aar.

2.

Det Vederlag, National skal betale for denne Forpagtning, skal udgøre:

For Forpagtningen af Banen:

De første 10 Aar betaler National 3 % pro anno af hele Anlægssummen og 25 % af Gevinsten, der maatte indvindes derudover. De følgende

10 Aar betaler National $5\frac{1}{4}$ % pro anno af hele Anlægssummen og 25 % af Gevinsten, der maatte indvindes derudover.

For Forpagtning af Elektricitetsværket:

Under hele Forpagtningstiden betaler National $5\frac{1}{4}$ % pro anno af hele Anlægssummen og 10 % af Gevinsten herudover fra det 11te til det 15de Driftsaar begge Aar inkluderede og 20 % af Gevinsten udover de $5\frac{1}{4}$ % i de sidste 5 Aar.

3.

National skal have Ret til at fastsætte Prisen for elektrisk Strøm i de Kommuner, som deltager i Garantien for Elektricitetsværket, til højst 40 Øre for Lys og 20 Øre for Kraft pr. Kilowatttime, naar der ialt er installeret 5000 H. K.; er der installeret imellem 3500 og 5000 H. K. skal Prisen være $22\frac{1}{2}$ Øre; er der installeret under 3500 H. K. skal Prisen være 25 Øre. Derimod garanterer Selskabet et Minimumsforbrug af Kr. 12 om Aaret pr. installeret H. K.

Selskabet garanterer National en Indtægt af 66000 Kr. pro anno plus 2 Kr. for hver Lampe, der installeres ud over de tegnede 33000 Lamper.

Skulde den aarlige Indtægt for Kraft- og Belysningsstrøm ikke naa op til de garanterede Beløb, fradrages de manglende Beløb den aarlige Forpagtningssum.

4.

Saalænge Forpagtningsforholdet varer, skal Aarhus By være uberettiget til at udvide sit Elektricitetsværks Produktionsevne ud over dets nuværende Omfang, alt efter nærmere Aftale med Aarhus Kommune. Paa den anden Side skal National være forpligtet til at levere Byen

elektrisk Strøm i det Omfang, den forlanger, og til Priser, som vil være at fastsætte i de endelige Kontrakter, men som ikke maa overstige Aarhus Kommunes nuværende Produktionspris. National skal ingen Ret have til at levere Elektricitet til enkelte Forbrugere i Aarhus Kommune.

5.

National forpligter sig til ikke at tage højere Takster for Befordring af Personer og Gods paa Aarhus-Randers elektriske Bane, end Selskabet ifølge Koncessionsbetingelserne er berettiget til.

I Forpagtningstiden og 5 Aar derefter skal National have Ret til at udføre vedtagne Udvidelser af Banen og Elektricitetsværket, ligesom det forbeholder sig alle Installationer og Motorleverancer alt til Enhedspriser, der nærmere fastsættes i den endelige Kontrakt.

7.

National stiller som Betingelse, at Selskabet benytter raadgivende danske Ingeniører til Kontrollering af Anlægning, Planering og Udførelse, hvilke Ingeniører skal godkendes af National.

8.

National skal tillade, at de sidste $12\frac{1}{2}$ % af Omkostningerne ved Anlægget af Banen og Elektricitetsværket i Stedet for at udbetales til National deponeres i Landmandsbanken i København som Sikkerhed for Opfyldelsen af Forpagtningskontraktens Bestemmelser.

For saa vidt der i noget Aar ikke, naar Gevinsten af Banen og Elektricitetsværket regnes under eet, maatte være indvunden saa stort et Overskud, at det naar de garanterede Minimumsafgifter, skal National være berettiget til at benytte Depotet til deraf at tilsvare det manglende, uden at National derfor skal være for-

pligtet til af et følgende Aars større Overskud at deponere det, hvormed Depotet paa denne Maade er bleven formindsket. Dog maa Depotet ikke gaa ned under Kr. 300,000.

Hvis der i to paa hinanden følgende Aar saavel for Banen som for Værket er udkommet saa stor Gevinst, at de garanterede Minimums-afgifter deraf har kunnet betales, skal National være berettiget til at erholde frigjort et saa stort Beløb af Depotet, at det derved nedsættes til Kr. 150,000.

9.

Der vil blive draget Omsorg for, at Arbejdet ved hele Anlægget i videst mulig Omfang bliver udført af danske Arbejdere og Fabriker, saaledes vil Vogne til Banen blive tilbudt Scandia i Randers til Udførelse, og alle elektriske Kabler vil blive tilbudt Nordisk Kabel- og Traadfabrik til Levering. — Endvidere vil der blive forhandlet om Diesels-Motorers Levering med Burmeister & Wain. Alt selvfølgelig under Forbehold af konkurrencedygtige Priser.

10.

Under Antagelse af, at ovenstaaende Betingelser for Forpagtning accepteres af de interesserede Kommuner inden den 10. Marts 1911, vil National efter herom given Meddelelse snarest mulig lade udarbejde et fuldstændigt detaljeret Projekt for Banen og Elektricitetsværket, ledsaget af detaillerede Beskrivelser, Overslag og finansielle Betingelser; senest tre Uger efter disse Papirers Oversendelse til Selskabet skal dette tage definitiv Bestemmelse, om det vil acceptere disse Betingelser eller ej.

Hvis Kontrakterne for de ved Financiering, Bygning samt Forpagtning af Anlæggets forskel-

lige Dele ikke ere underskrevne inden denne Tids Udløb, er National ikke længere bundet ved nærværende Overenskomst, om en Forlængelse af denne Tid ikke i Forvejen er aftalt med National.«

Det fra Belysningsudvalget under 15. d. M. afgivne Forslag (Bilag B) var saalydende:

§ 1.

Aarhus Elektricitetsværk har Ret til at udvide det nuværende Kraftanlæg med 800 HK.

§ 2.

National forpligter sig til senest 6 Maaneder efter herom modtaget Meddelelse fra Aarhus Byraad at stille saa mange K. W. / 2×220 Volt / Jævnstrøm til Byens fri Disposition mod en Afgift af 40 Kr. pr. Aar for hver K. W., som Byen ønsker der skal staa til Disposition, eller som Byen med Nationals Tilladelse i Løbet af 6 Maaneder maximalt modtager fra Overlandscentralen, og en Afgift af 3 Øre pr. K. W. Time maalte paa Aarhus Elektricitetværks Byskinne.

§ 3.

National forpligter sig til at levere denue Strøm / 2×220 Volt / indenfor Aarhus Bygrænse, hvor som helst Aarhus Byraad med Rimelighed kan fordre det, dog maa ingen Understations Kapacitet underskride 250 K. W. effektiv Leveringsevne, og maa Understationernes Antal ikke overskride 1 pr. hver 15,000 Indbyggere.

§ 4.

Dersom National paa Grund af Driftsforstyrrelser er ude af Stand til at levere det Antal K. W., som Byen behøver, og derved forvolder uundgaaelige Driftsforstyrrelser i Byens Forsy-

ning, da betaler National en Mulkt af 5000 Kr. for hver Dag Byens Forsyning maa afbrydes.

§ 5.

Aarhus Byraad forpligter sig til ikke at lægge National nogen som helst Hindring i Vejen for at lægge Kabler i Byens Gader og trække Højspændingsledninger langs Byens Veje samt lægge Kraftstationer og Understationer indenfor Aarhus Bygrænse for herved at kunne levere Strøm saa vel til Byen som til omliggende Landdistrikter, dog at der i hvert enkelt Tilfælde skal indhentes Approbation fra Brolægnings- og Belysningsvæsenet.

§ 6.

Denne Kontrakt gælder for et Tidsrum af 5 Aar fra den Dag Overlandscentralen sættes i Drift.

Ingeniør la Cours paa det engelske Firmas Vegne afgivne senere Forslag (Bilag C) varsaalydende:

§ 1.

National forpligter sig til senest 6 Maaneder efter herom modtagen Meddelelse fra Aarhus Byraad at installere saa mange Kilowatt (2.220 Volt) Jævnstrøm, som ønskes for Byens Brug imod en aarlig Afgift af Kr. 50, -- pr. installeret KW. + 5 Øre pr. afgivet Kilowatttime. maalt paa Aarhus Elektricitetsværks Byskinne.

§ 2.

National forpligter sig til at levere denne Strøm (2.220 Volts Jævnstrøm) indenfor Aarhus Bygrænse, hvorsomhelst Aarhus Byraad med Rimelighed kan fordre det, dog maa ingen Understations Capacitet underskride 250 KW. effektiv Leveringsevne, og maa Understationernes Antal ikke overskride 1 pr. hver 15000 Indbyggere.

§ 3.

Aarhus By forpligter sig til ikke at udvide sit nuværende Elektricitetsværk ud over dets nuværende Omfang i den Tid, Overenskomsten varer.

§ 4.

Aarhus Byraad forpligter sig til ikke at lægge National nogensomhelst Hindring i Vejen for at lægge Kabler i Byens Gader og trække Højspændingslinier langs Byens Veje samt lægge Kraftstationer og Understationer indenfor Aarhus Bygrænse for herved at kunne levere Strøm saavel til Byen som til omliggende Landdistrikter, dog at der i hvert enkelt Tilfælde skal indhentes Approbation fra Brolægnings- og Belysningsvæsenet.

§ 5.

Den i § 1 nævnte Pris pr. aftagen Kilowatt-time skal revideres hvert 5. Aar, og skal den reviderede Pris sættes lig med Gennemsnitsprisen af de 5 største danske Elektricitetsværkers Produktionspris beregnet pr. solgt Kilowatt efter de 3 sidste Aars publicerede Driftsberetninger.

Ved Produktionspris forstaas alle Udgifter inclusive Lønninger og Vedligeholdelsesudgifter ved Strømmens Produktion, Akkumulering og Omformning kun med Undtagelse af Renter og Afskrivninger af den nedlagte Kapital.

§ 6.

Denne Overenskomst gælder i 20 Aar fra den Dag, da Overlandscentralen sættes i Drift; dog kan den opsiges af Byen efter 9 Aars Forløb med et Aars Varsel. I sidste Tilfælde skal Byen dog være forpligtet til at betale den særlige Afgift af 50 Kr. for hver af de resp. installerede Kilowatt, der ikke har været installeret i

fulde 10 Aar og saa lang Tid indtil hver KW. har været installeret i 10 Aar.«

Belysningsudvalgets Erklæring af 20. d. M. (Bilag D) var saalydende:

»Modtaget det af »National« fremsendte ændrede Forslag til Overenskomst angaaende Levering af elektrisk Strøm fra den projekterede Overlandscentral til Aarhus Kommune meddeles, efter at Forslaget har været sendt til Belysningsdirektørens Erklæring og behandlet i Udvalgets Møde D. D., at Udvalget ikke kan tiltræde nævnte Forslag, men maa fastholde det af Udvalget den 15. Marts d. A. til Byraadet indsendte Forslag til Overenskomst.«

Det med 1006 Underskrifter forsynede Andragende (Bilag E) vedrørende en direkte Forbindelse mellem den eventuelle Station ved Christiansbjerg og Vennelysts sydlige Grænse var saalydende:

»Undertegnede, der anser Anlægget af den elektriske Bane mellem Aarhus og Randers som en værdifuld Udvikling af Samfærdselen mellem By og Land, anmoder det højtærede Byraad om, ved Sagens endelige Løsning, at drage Omsorg for, at der bliver direkte Forbindelse mellem den eventuelle Station ved Christiansbjerg og Vennelysts sydlige Grænse, i et langs Randers Chausse løbende Spor«.

Formanden refererede Sagens Historie overensstemmende med den fra ham fremsendte ovenfor aftrykte Meddelelse og gennemgik »Nationals« Udkast til Overenskomst angaaende Forpagtning af Banen med tilhørende Elektricitetsværk. Han fremhævede, at man naturligvis havde været klar over, at Post 4 vilde berede Vanskeligheder, og at Byraadets Repræsentanter derfor havde taget alle Forbehold desangaaende.

Ganske vist kunde Post 4 have været udskudt, til de nærmere Kontraktforhold skulde fastsættes, men da den udelukkende berørte Aarhus, og da den var af stor Vigtighed for Byens hele Stilling, havde han anset det for heldigt, at det deri omhandlede Forhold blev klaret først, og derfor sendt Sagen til Belysningsudvalgets Erklæring. Han omtalte dernæst Belysningsudvalgets og Ingeniør la Cours ovenfor aftrykte Erklæringer og udtalte, at han, da det ikke var lykkedes at opnaa Enighed mellem disse, og Baneudvalget derfor ikke kunde tage Stilling til Sagen, ikke havde fundet Anledning til at sammenkalde nævnte Udvalg, men først ønskede at forelægge Sagen for Byraadet med Spørgsmaal, om Sagen skulde standses, eller man skulde gaa videre. Taleren betonedes dernæst, at det, da Sagen blev forhandlet i Byraadet den 17. November 1910, var blevet sagt, at Aarhus Elektricitetsværk ikke behøvede nogen større Udvidelse de første Aar, men at Belysningsudvalget nu mente, at en saadan Udvidelse var nødvendig. Da det efter alt foreliggende ikke syntes, at Belysningsudvalgets Forslag støttede sig til nogen teknisk Assistance, og da der dog skulde tages Beslutning paa Grundlag af dette Forslag, syntes der ham Grund for Byraadet til at antage yderlig teknisk Medvirkning til at afgøre Strids-spørgsmaalene. Udvalgets Forslag stod desuden for dets egen Regning, og man kunde dog ikke, hvad Udvalget heller næppe selv vilde paa-staa, stille Udvalgets tekniske Kundskab op mod tekniske Autoriteter paa dette Omraade. — Det var med stor Beklagelse, Taleren nu saa denne store Sag falde, som han havde arbejdet saa stærkt paa i fire Aar. Der kunde ikke tvistes om, at Banen vilde være til stor Fordel for Byen, og den

Risiko, der maatte løbes, forekom ham ikke afskrækkende, idet der kun kunde være Tale om at risikere ca. 16,000 Kr. aarlig i de første 10 Aar. Det vilde være af ikke ringe Betydning for Byen at være Centrum for et Anlæg til ca. 7 Millioner Kroner foruden at blive Hjemsted for dets Drift, og naar Byen efter 20 Aars Forløb blev Medejer af Værket, vilde de 50 Kr., der fordredes for hver Kilowatt, der stilledes til Disposition for Byen, blive betragtet som en Andel i Værket. Desuden forekom det ham, at Byen vilde komme til at staa ret uheldig udadtil, hvis Sagen nu blev slaaet itu. Byen havde maattet søge engelske Penge, naar den ønskede Laan, og det var en forholdsvis lille Kreds, der tog Bestemmelse ved Laangivningen; Taleren havde Erfaring for, hvorledes man fulgte Sagen og vilde se paa det, hvis Aarhus nu, efter først at have taget decideret Standpunkt for Banen, vilde trække sig tilbage. Det engelske Firma mente at have givet et ganske overordentlig favorabelt Tilbud, og den forlangte Pris af 5 Øre kunde desuden yderlig reduceres, naar 5 af de større danske Byer kunde producere Elektriciteten billigere. Ogsaa overfor Landbefolkningen vilde Byen komme til at staa ret uheldig, om Sagen nu skulde strande paa Aarhus Byraad. Ganske vist havde der været megen Uenighed, men det var dog givet, at der i alle Landkommuner langs Banelinien var et Flertal, der ventede og haabede Sagen gennemført. Det vilde derfor være meget uheldigt for Byens Forhold til det store Opland, der strakte sig lige fra Odder til Randers, om Sagen skulde slaas i Stykker af en Grund, der efter Talerens Mening var ret ringe i Forhold til dens hele Betydning. — Sluttelig forelagde Taleren det ovenfor aftrykte Andragende

fra 1006 Borgere samt en fra det engelske Firma indløbet Skrivelse, hvorefter Firmaet kun vilde vedstaa sit Tilbud til Lørdag d. 25. ds. Kl. 6 Eftermiddag. Det var Talerens Overbevisning, at Sagen ikke vilde blive taget op i en overskuelig Fremtid, hvis den nu skulde strande.

Samuel sen refererede, hvad der var sket i Belysningsudvalget siden den 11. November 1910, da Professor Rung afgav Erklæring angaaende de Betingelser, paa hvilke der kunde være Tale om at købe Strøm fra Aarhus Elektricitetsværk. Da Professor Rung var Banens Tillidsmand, vilde det være nødvendigt at lade hans Beregninger efterregne, og Belysningsudvalget vedtog saa i Mødet den 14. November, at Taleren skulde søge at finde en Ingeniør, som kunde paatage sig en kritisk Gennemgang af Rungs Beregninger. Da alle var enige om, at Ingeniør P. A. Petersen, som havde været teknisk Konsulent for 21 Elektricitetsværker, vilde være den bedst egnede, blev Hr. Petersen antaget og fik alle Sagerne udleveret den 16. November. Der skete saa intet, før man af Bladene erfarede, at Aarhus Elektricitetsværk i Mødet den 3. Februar i København var blevet baandlagt, og at Byens Installatører ikke maatte foretage elektriske Installationer. Dermed var man kommet ind paa et Skraaplan, som Belysningsudvalget ikke kunde følge med paa. Den 1. Marts afholdtes der saa et Møde, hvor Mr. Cownie var tilstede, og hvor man enedes om et Forslag, der tiltalte Udvalget, og som gik ud paa, at Byen skulde have Lov til at udvide Værket med 800 Hestes Kraft og efter 7 Aars Forløb staa frit, om man vilde tage Strøm fra Overlandscentralen eller ej. Dette Forslag kunde Udvalget have anbefalet Byraadet at gaa ind paa, men i Mødet i København

den 3. Marts gik Englænderne fra deres Tilbud, idet Ingeniør la Cour opstillede en Mængde tekniske Indvendinger og forlangte, at Aarhus skulde binde sit Værk i 20 Aar, hvad Belysningsudvalget ikke kunde tiltræde. Efter »Nationals« første Tilbud skulde Byen give 75 Kr. pr. installeret Kilowatt og 6 Øre pr. leveret Kilowatttime, hvilket vilde være det dobbelte af hvad Forrentning og Amortisation nu kostede Byens Værk, og Udvalgets tekniske Konsulent udregnede, at dette i de 20 Aar vilde betyde et Tilskud paa 1,238,000 Kr. til den Overlandscentral, som man aldeles ikke havde Brug for. Belysningsdirektøren gennemgik denne Beregning og erklærede, at Udgiften i hvert Fald vilde blive over 1 Million Kr. og Forslaget i det hele langt fra gunstigt for Aarhus. Belysningsudvalget ønskede stadig, at Værket skulde staa frit, men vilde, naar man ikke kunde blive fri for Overlandscentralen, dog ikke lægge sig i Vejen for Sagens Realisation og fremsatte derfor sit Forslag om at give 40 Kr. pr. installeret Kilowatt og 3 Øre pr. leveret Kilowatttime. Svaret herpaa var et Forlangende om 50 Kr. og 5 Øre, hvilket Belysningsudvalget overensstemmende med dets sidst afgivne Erklæring ikke kunde anbefale Byraadet at gaa ind paa. Englænderne vilde selvfølgelig tjene Penge og vilde ikke paa nogen Maade være Velgørere mod Byen, og naar de havde været i Stand til at gaa ned fra 75 Kr. og 6 Øre til 50 Kr. og 5 Øre, kunde de sikkert ogsaa gaa længere ned. Skulde Byen gaa højere op end Belysningsudvalgets Forslag, som han meget vilde anbefale Byraadet at tiltræde, vilde man komme til at betale alt for meget til Overlandscentralen. Alle vilde sikkert gerne have Banen, men man skulde helst være fri for at støtte det nye Værk,

da Byen havde sit eget Værk, hvori man havde baandlagt 1 Million Kr. Dette Værk skulde man vedblivende forrente og amortisere, og man kunde derfor ikke være tjent med at lade dets Maskiner og Mandskab delvis være ledige, fordi man skulde tage Strøm fra et andet Værk. Man havde Grund nok de første 50 Aar til at udvide Byens Værk paa, saa man burde se at faa Sagen ordnet saaledes, at Banen selv producerede den Strøm, den havde Brug for, eller købte den af Byens Værk.

Møller ansaa det af Belysningsudvalget givne Tilbud paa 3 Øre for meget rimeligt og oplyste, at Randers Elektricitetsværk producerede Strøm for 3,3 Øre. Tilbudet om at faa Prisen reduceret, naar 5 større Værker kunde producere den billigere, betød ikke meget, da det ikke altid var givet, at de større Værker producerede billigst, og da det kunde volde Vanskeligheder at konstatere, hvorledes Prisen kom frem. Taleren havde Følelsen af, at naar Englænderne havde kunnet gaa ned fra 75 til 50 Kr. og fra 6 Øre til 5 Øre, saa kunde de ogsaa gaa længere ned. Da de 6 Øre blev opretholdt, skulde Byen købe mindst 1 Million Kilowatt hos Overlandscentralen, og Byens Værk maatte saa staa ledig en stor Del af Tiden, hvad der vilde medføre et betydeligt Tab. Post 4 burde straks været slettet, saa kunde der været ført en frugtbar Forhandling, da den altid vilde blive en Hæmsko for at skabe Udbytte af Forhandlingen. Taleren kunde ikke tænke sig, at nogen vilde være med til at baandlægge Byens bedste Aktiv i 20 Aar. Han var aldeles ikke enig med Formanden i, at Byens Risiko vilde blive forholdsmæssig ringe, da man hvert Aar vilde faa en Udgift paa 29,000 Kr., og der desuden intet fandtes om, hvad der skulde afskrives paa

Banen. Dertil vilde sikkert mindst medgaa 7 %, og der var kun Tale om $5\frac{1}{4}$ %, saa der vilde absolut komme til at mangle $1\frac{3}{4}$ %. Der var derfor efter Talerens Mening en ret stor Risiko til Stede for Byen. Overenskomstens Post 9 var heller ikke heldig, da den Garanti, der blev budt, hvis Banen skulde overtages efter Taksation, ikke var ret stor. Vel forelaa der gode Udtalelser om det engelske Firma, men Spørgsmaalet var, om dette vilde være god nok for det Beløb, der mulig skulde udbetales om 20 Aar. Skulde der derfor vedblivende være Tale om Forpagtning, maatte Englænderne komme med et andet Forslag. Det kunde paa ingen Maade siges, at Byen spændte Ben for Banen. Endvidere var det ret uheldigt, at Banens Forpagtere skulde udlaane Pengene, da man derved ikke fik ret meget at skulde have sagt. Desuden var det et stort Spørgsmaal, hvor mange af Pengene der vilde komme her til Byen, idet Jordarbejdet vilde tilfalde Folk fra Landet, og Selskabet selv forbeholdt sig Ret til at besørge Installationerne og købe Maskinerne. Ganske vist stod der i Post 9, at danske Selskaber vilde blive spurgt, men der stod intet om, at de vilde faa Arbejdet, og der kunde jo sagtens stilles saadanne Betingelser, at denne Bestemmelse blev betydningsløs. Naar Formanden havde udtalt, at Aarhus vilde komme til at staa ret uheldigt overfor Landboerne, maatte Taleren dog erindre om, at Randers heller ikke var særlig begejstret for Sagen. Han anbefalede Byraadet at slutte sig til Belysningsudvalgets Forslag og tilraadede, hvis Englænderne ikke selv indledede ny Forhandling, da at lade Sagen ligge. Banen løb næppe fra os.

Formanden maatte overfor Hr. Samuelssens Udtalelse om, at Harald Jensen og Taleren

ved Mødet i København den 3. Februar havde baandlagt Kommunens Værk, erindre om, at han udtrykkelig havde bemærket, at man med Hensyn til Post 4 havde taget ethvert Forbehold. Hr. Samuelsens Oplysning om en Aftale, der ikke kunde holdes, forekom ham mindre værdifuld. Selvfølgelig vilde Englænderne tjene Penge, men derfor var det ikke udelukket, at Sagen kunde være til Fordel for begge Parter. Vel kunde der være nogen Betænkelighed ved at binde sig for 20 Aar, men Forholdet kunde vel ogsaa nok ordnes saaledes, at man fik Ret til at udkøbe Englænderne efter 5 Aars Forløb. Han troede ikke, at man nu, efter at der var forhandlet i to Aar, kunde stole paa, at Englænderne skulde indlede ny Forhandling.

M i k a e l J o h a n s e n forekom det mærkeligt, at Sagen først nu kom frem i Aarhus Byraad, eftersom den for længe siden var behandlet i Randers og Landkommunerne. Dette pegede paa, at det blev Aarhus, der kom til at betale baade Fødsel og Begravelse. Hvis Baneudvalget havde maattet raade, havde man for længe siden slaaet til paa langt ugunstigere Vilkaar, end der nu forelaa. Han forstod i det hele taget ikke den Hemmelighedsfuldhed, der havde omgivet denne Sag, og synes det naturligt, at Byraadets Medlemmer stadig var blevet holdt a jour med Forhandlingerne. Dette var imidlertid ikke sket, saa Byraadets Medlemmer havde ikke faaet andet at vide end det, der fremkom i Bladene, og selv nu havde de kun faaet et eneste Eksempplar af Sagens mange Akter og kun 24 Timer til at sætte sig ind i disse. Det var ham ufatteligt, hvorledes den Tanke, at Byen kunde standse Udviklingen af sit Elektricitetsværk, kunde komme frem. At Englænderne kunde gaa længere og længere ned,

viste hvor udmærket Forretningen vilde være for dem, og de vilde vel nok gaa langt længere ned endnu. Det vilde derfor aldeles ikke være til nogen Skade at trække Forhandlingen i Langdrag. Bestemmelsen i Overenskomstens Post 6, hvorefter Byens Haandværkere ikke maatte foretage Installationerne, tydede ogsaa paa, at Englænderne vilde tjene paa alle Kanter. Selv om man gerne ønskede Banen, maatte man dog erindre, at ogsaa Guld kunde købes for dyrt, og Byens Garanti var i Forvejen altfor stor. Randers havde kun tegnet 150000 Kr., og Aarhus Garanti skulde i Forhold dertil kun være 450000 Kr., men den var paa 1300000 Kr. Taleren forstod overhovedet ikke den Iver, hvormed der arbejdedes paa at faa den Bane, som Storhandelen var imod, skønt det dog var den, man skulde synes mest interesseret i at faa den. At en Del Detailhandlere ønskede Banen, begreb han ikke, da den kun kunde blive til Skade for dem. Det store Flertal af Byens Befolkning var utvivlsomt imod, at Banen og Elektricitetsværket blev koblet sammen, og Købmand Schourup, der tidligere i mange Aar havde været Formand for Belysningsudvalget, havde overfor Taleren indtrængende advaret imod at gaa ind paa Englændernes Betingelser. Det var derfor Taleren en Glæde at se Belysningsudvalgets Standpunkt, som han ikke haabede Byraadet vilde fravige. Skulde man have Banen og Elektricitetsværket, burde man anlægge dem selv ved vore egne Arbejdere. Hvis Forretningen var saa god, som man mente, kunde man nok skaffe Pengene. Til Odderbanen og Hammelbanen havde Byen kun tilskudt 150000 Kr. og 119000 Kr., og disse Baner gav henholdsvis 4 % og 3 % i Udbytte og løb gennem Byens eget Opland. Nu

havde Forholdet imidlertid forandret sig, idet det var Landet og ikke Byen, der havde Gavn af Banerne. Denne Bane vilde koste Byen 32000 Kr. aarlig foruden Renten. Adressen fra de 1006 Borgere kunde Taleren i og for sig meget godt underskrive, da den ikke var nogen egentlig anbefaling af Banen, men kun betonedes, at der burde ligge en Station ved Vennelyst, hvis man overhovedet fik Banen. Det var mærkeligt, at man stadig fremhævede Professor Rung, skønt alle Byens Ingeniører med Ingeniør Wolff i Spidsen, der dog som Aarhusborgere maatte være særligt interesserede, fraraadede Banen. Taleren troede, at man havde begravet Banen ved at sammenkoble den med Elektricitetsværket, og mente ikke, at Aarhus Byraad nogen Sinde gik med til at afgive Raadigheden over Byens Elektricitetsværk. Der havde efter hans Mening været en underlig Ledelse af hele denne Sag. Hr. Magnus Nielsen var saaledes blevet indvalgt tre Gange i Baneudvalget, medens Kaptajn Paulli aldrig var blevet erstattet. Flertallet af Landboerne vilde sikkert blive glade, om Byraadet i Dag forkastede Overenskomsten og arbejdede videre for at realisere Sagen for Befolkningens egne Penge.

Formanden skulde gerne indrømme, at det vilde være behageligt, om den ene Part kunde fastsætte Vilkaarene, som den selv ønskede dem. Saaledes gik det nu ikke; man havde været nødt til at tage Vilkaarene, som de bød sig. Han var aldeles sikker paa, at Banen vilde falde, hvis man ikke nu vedtog at gaa videre. Noget Hemmelighedskræmmeri havde der absolut ikke været, idet Banesagen var blevet behandlet i fuld Overensstemmelse med den Fremgangsmaade, der var foreskrevet for Byraadssagers Behandling, men

man kunde ikke bestandig arbejde med den ene Side vendt mod Offentligheden, før Sagen var moden dertil, og det var denne Sag først blevet den 20. Marts. Han vilde godt tro, at der havde fundet noget Skifte Sted med Hensyn til Oplandets Betydning, men han kunde dog umuligt tro, at de Tusinder, der hver Dag kom til Byen, ingen Fortjeneste skulde give denne. Han havde været mere glad ved Sagen, da den stod saaledes, at det var Byen, der skulde levere Elektricitet til Banen, men man stødte jo saa paa Vanskeligheder og maatte gaa over til Forpagtningsprincippet. Som Sagen nu stod, troede han ikke, den lod sig gennemføre paa Landet uden ved Forpagtning, og Englænderne havde udtrykkelig krævet en fælles Forpagtning af baade Bane og Elektricitetsværk.

J a k o b J e n s e n ansaa det for rigtigst at lade Andragendet med de 1006 Underskrifter hvile indtil videre. Alle var interesserede i at faa Banen ind paa det heldigste Sted, men hvor dette var, maatte Forholdene bestemme. Han forstod ikke Formandens Udtalelse om, at Byen skulde komme til at staa i et daarligt Forhold til Landboerne, hvis Sagen faldt. Forholdet var jo nemlig det, at Landkommunerne rejste Sagen om en Andelsbane, og at Aarhus Byraad Gang efter Gang forhøjede sin Garanti. Saa blev Landboerne uenige om, hvorvidt de vilde være med eller ej, først Ødum-Hadbjerg, og da Baneudvalget vilde gøre Forsøg paa at tvinge denne Kommune til at vedstaa sin tegnede Garanti, gjorde de andre Kommuner fælles Sag med den. Samtidig begyndte den ufattelige Opposition fra Handelsstandens Side i Byen, og saa skød Tanken frem om det heldige i at bortforpagte Banen. De Argu-

menter, der da blev fremført, havde efter Talerens Mening intet paa sig, men han kunde godt indse, at Udvalget umuligt kunde komme uden om Forpagtningsspørgsmaalet. Baneudvalget havde derfor gjort rigtigt i at se, hvad der kunde komme ud af en saadan Ordning, og det var da derved blevet konstateret, at andre havde Tillid til Baneprojektet, saaledes at de to Mænd, der stod i Spidsen for Sagen, kunde staa med Palmer i Hænderne overfor den rejste Kritik. At Sagen saaledes uden Byraadets Tilskyndelse var kommet ind paa et andet Grundlag, var imidlertid ikke nogen Grund for Byraadet til følge med, fordi de andre svingede Gang efter Gang. Fra først af var der god og sund Forretningsgang i Sagen, men da Forpagtningsspørgsmaalet kom ind i den, blev den usund, og dette Spørgsmaal skadede saavel Byen som Banen. Banen kunde blive en god Forretning, navnlig et stort Gode for den Egn, den kom til at løbe igennem, og den vilde være blevet et godt Andelsforetagende, saa de, der spillede Andelstanken ud af Hænderne paa de interesserede Kommuner, maatte bære Ansvarer derfor. Taleren kunde ikke være enig med Formanden i, at man skulde være varsom med den Beslutning, man tog, fordi man skulde laane Penge af Engländerne; det var nemlig Talerens Overbevisning, at saalænge Byen rettidig betalte sine Renter og Afdrag, kunde den ogsaa laane Penge. Kunde man ikke laane Penge i England, var der andre Steder at gaa hen. Et Spørgsmaal, der forekom Taleren meget vigtigt, havde slet ikke været berørt, det var om Kommunernes indbyrdes Stilling. Fik man oprettet Kontrakt med det engelske Selskab og ikke havde tænkt paa dette Spørgsmaal, sad man net i det, saa Taleren vilde anmode Ud-

valget om snarest at overveje, hvorledes Styrelsen af det hele skulde ordnes, ellers vilde Byen komme til at trække det korteste Straa, naar Overenskomsten endeligt skulde indgaas. Byen satte mange Penge i Projektet og maatte følgelig have en tilsvarende Indflydelse, hvis Sagen da skulde fortsættes. Naar Formanden undskyldte, at Englænderne ikke havde overholdt en truffet Aftale, kunde Byen meget vel trække sig tilbage uden at saare dem. Taleren saa helst, at man afbrød Forhandlingerne, men vilde dog henstille til Udvalget først at komme med Forslag. Hvis Udvalget troede at kunne gennemføre Banen til Fordel for Aarhus og de andre Kommuner, skulde det have Lov til at komme med Indstilling derom, men mente det, at Sagen var kørt fast og skulde skrinlægges, skulde det ikke henstille Afgørelsen til Byraadet, men selv komme med Indstilling derom.

Christensen anbefalede Belysningsudvalgets Indstilling, som næppe vilde blive Aarsag til, at Banen blev slaaet ihjel. Belysningsudvalgets Tilbud var saaledes, at Englænderne sikkert kunde være tjent dermed, men paa den anden Side båndt det ikke Byens Elektricitetsværk mere end forsvareligt var. Efter Talerens Mening var Banen Hovedsagen, men nu syntes det hele at være stillet saaledes paa Hovedet, at det skulde være Elektricitetsværket, der trak Banen med. Han havde tænkt sig, at Baneudvalget vilde have forelagt en Indstilling om Banen, men da dette ikke var sket, vilde han spørge Formanden, om der var kommet mere Klarhed over det, der blev forhandlet i København, eller om Udvalget kunde tiltræde de der opstillede Fordringer. Et Svar derpaa kunde muligvis være af Betydning, da Belysningsudvalget maaske kunde strække sig 1 Øre højere, hvis

Overenskomsten kun skulde sluttet for 5 Aar. Taleren ønskede at pege paa, at der ikke var Tale om nogen Bortforpagtning af Byens Værk, men kun om, at dette fra Overlandscentralen skulde tage den Strøm, det ikke selv producerede. Efter Belysningsudvalgets Indstilling vilde det blive en ret god Forretning baade for Overlandscentralen og Byens Værk, idet det sidste vilde opnaa en jævn Belastning og kun Morgen og Aften tage Strøm fra den første. Det uheldige ved Installationsbestemmelsen var tildels blevet rettet, derved at Englænderne gik ind paa, at Bestemmelsen kun skulde gælde for Landet, hvor de selv lagde Pengene til. Det var rigtigt, at man vilde have sat mere Pris paa Banen, saaledes som den oprindelig var tænkt, men som Stillingen nu var, vilde Aarhus blive paaført saa store Udgifter, at Begejstringen nærmest var borte. Det vilde derfor sikkert være ærligst at sige, at Byen i Øjeblikket helst saa, at det ikke blev til noget med Banen.

N. Joh. Laursen troede ikke, at Adressen med de 1006 Underskrifter gik ud paa at ville foreskrive, hvor Stationen skulde ligge, og mente, at Underskriverne kun henholdt sig til de Forhandlinger, der blev ført i Byraadet, da Sagen første Gang var fremme. Han skulde gerne indrømme, at han savnede Betingelser for at kunne vurdere de mange Tal og deres Betydning, men skønnede dog, at der ingen Grund var til at standse Forhandlingerne mellem Jernbaneudvalget og Banens Forretningsudvalg, naar der kun blev draget Omsorg for, at Byen kunde være tjent med Forslaget. Efter Belysningsudvalgets Indstilling mente han dog ikke at kunne stemme for det stillede Forslag til Overenskomst, da det jo efter

Belysningsudvalgets Beregning vilde betyde forøget Garanti for Byen; men at man ikke kunde tiltræde dette, betød dog ikke, at Banen dermed skrinlagdes, hvad han meget nødig vilde se. Det forekom ham derfor, at man i Aften ikke burde slutte Sagen uden at række en Haand frem ved ligesom tidligere at tilbyde at udvide Byens Værk og at tilbyde Strøm til Banen fra det til moderat Pris. Skulde Ordningen med en Forpagtning briste, maatte Sagen vel tages op igen af Baneudvalget. Sluttelig pegede han paa Betydningen af, at Værdistigningen ved denne Bane vilde tilhøre Banen.

Clemensen fandt, at Banesagen var kommet ind i en uheldig Form ved Sammenkædningen med Byens Værk og ved Forpagtningsordningen. Vilde man bygge en Andelsbane, maatte man først undersøge, om den kunde betale sig, og saa skaffe Pengene paa almindelig Vis og bygge paa almindelige Vilkaar. Som Sagen nu forelaa, vilde man blive afhængig af et Selskab og ikke blive Herre i sit eget Hus. De Penge, det engelske Selskab vilde tjene, skulde man selv søge at tage hjem. Belysningsudvalgets Forslag tilfredsstillede ikke Taleren, som helst saa enhver Forbindelse mellem Banen og Byens Værk borte, saaledes som Sagen nu havde formet sig.

Simonsen fandt det urigtigt at afgøre Banespørgsmaalet paa en Indstilling fra Belysningsudvalget, som kun kunde sige Byraadet, hvormeget man gennem Elektricitetsværket vilde komme til at tilskyde. Spørgsmaalet vilde derefter være, hvor megen Pris man satte paa Banen, og det kunde man ikke overveje, før man vidste, hvor langt Baneudvalget var, derunder ogsaa med Hensyn til Banens Ledelse under Forpagtningsperio-

den og efter de 20 Aar, og med Hensyn til Bestemmelserne angaaende Jernbaneskylden og dens Fordeling. Der var ingen Tvivl om, at det, der vilde indkomme ved Jernbaneskylden, naar de første 10 Aar var gaaet, omtrent vilde kunne dække Rentetabet de første 10 Aar. De følgende 10 Aar tilbød Forpagterne saa godt som fuld Forrentning, og der vilde altsaa, hvis denne Betragtning slog til, intet Tab flyde af Kommunens Garanti. Blev dette Tilfældet, vilde Taleren finde det fuldt forsvarligt at gaa med til meget store Ofre fra Elektricitetsværkets Side, maaske endda til det sidste af Englænderne fremsatte Forslag til Overenskomst. Det var let at sige, at man hellere saa Banesagen realiseret som et Andelsforetagende, det saa Taleren naturligvis ogsaa helst, men som Situationen nu var, blev Andelsbanen næppe til noget, og hvis man saa ikke fik truffet en Ordning paa Basis af Englændernes Forslag, vilde Banen sikkert aldrig komme. At Randers nærede Modvilje mod Banen, berettigede ligefrem Aarhus til at nære et endnu stærkere Ønske om at gennemføre den. Da Tanken om Banen som Andelsforetagende var fremme, mødtes den med voldsom Modstand fra Bankerne og deres Presse, men da Døren blev aabnet for den private Kapital, blev der straks smult Vande. Trods alt frembød Projektet saa store Fordele, at Taleren som Arbejderrepræsentant i høj Grad maatte ønske det gennemført. Det betød forøget Samkvem mellem By og Land, og at der kom mange Millioner Kroner til Egnen. Taleren vilde nødig opfatte Formandens Udtalelser om, at Sagen blev forelagt med Spørgsmaal, om den skulde standses eller ej, bogstavelig, da det næppe var nødvendigt at træffe nogen Afgørelse i Dag. Man havde

nemlig ikke tilstrækkeligt Kendskab til, hvorledes Sagen stod for selve Banens Vedkommende, hvilket var absolut nødvendigt for at træffe en definitiv Afgørelse. Der var ikke fra nogen Side fremført noget principielt imod at gennemføre Banen paa den nu foreslaaede Maade. Spørgsmaalet var derfor kun rent økonomisk, altsaa om man skulde give sig en Forpagtning paa saa lang Tid i Vold, og om Prisen for Elektricitet fra Overlandscentralen. For det sidste Spørgsmaals Vedkommende kunde Taleren ikke gaa med til at bygge paa Ingeniør P. A. Petersens Tal. Efter Beregningen vilde man efter Englændernes første Tilbud komme til at tilskyde 1 Million Kr. fordelt paa 20 Aar, medens man efter Belysningsudvalgets Tilbud paa 40 Kr. og 3 Øre ikke vilde komme til at tilskyde noget. Naar Englænderne nu var gaaet ned til 50 Kr. og 5 Øre, vilde man altsaa komme betydeligt under Millionen, og det var tilmed ikke udelukket, at Belysningsudvalget kunde gaa noget højere op. Selv om man imidlertid vilde komme af med noget i de 20 Aar, vilde det dog næppe mærkes meget, da Bøløbet blev delt i Smaasummer; i hvert Fald kunde der ikke gaa meget i Stykker, da Prisen kunde reguleres nedad hvert 5. Aar. Spørgsmaalet var derfor i Virkeligheden, om man vilde have Banen eller ej. At Englænderne ikke vilde staa ved deres Tilbud længere end til den 25. ds., betød næppe meget, naar Byraadet vilde forhandle videre, og det burde man derfor aabne Mulighed for. Vilde man ikke i den Henseende nøjes med Diskussionen, kunde man tilbyde at give 3½ Øre. Nogen Beslutning behøvedes dog næppe, man kunde kun lade Baneudvalget og Belysningsudvalget arbejde videre.

N. Joh. Laursen mente at vide, at Jern-

baneskylden ikke kom Forpagterne ved, men udekende vedrørte Banens Ejere. Han kunde godt gaa med til paa en eller anden Maade at fortsætte Forhandlingerne.

J a k o b J e n s e n hævdede, at Spørgsmaalet om Jernbaneskylden ogsaa var et af de Spørgsmaal, der burde klares med de interesserede Kommuner. For den Del af Aarhusjorderne, hvorover Banen skulde gaa, vilde Jernbaneskylden dreje sig om meget betydelige Beløb, saa man burde have klaret, om Værdistigningen skulde tilfalde de enkelte Kommuner hver for sig eller hele Banen. Han henstillede atter til Formanden at følge hans Forslag om Maaden at tage Sagen paa.

M i k a e l J o h a n s e n bemærkede overfor Hr. Simonsen, at Belysningsudvalget i denne Sag var det rette Forum. Fik man Værdistigningen, vilde Aarhus komme til at betale den dyrt, da Banen vilde medføre en betydelig Udvandring fra Aarhus til Stationsbyerne; og Skattelovene havde man jo ikke endnu. Det indbyrdes Forhold mellem Kommunerne var slet ikke ordnet, og man vidste intet om, hvem der skulde overtage de 75,000 Kr. fra Aarhus Amtsråd. Fra Baneudvalget var der hverken Indstilling eller Forslag, og man kunde dog ikke tage Beslutning, før der forelaa et Forslag. Bestemmelsen om dansk Arbejde betød ikke meget, man saa jo fra Sagen om Bygning af Lokomotiver, hvor Bestillingerne gik hen. Hvis man gik ind paa den foreslaaede Overenskomst, skulde Skatteprocenten nok komme til at stige med 1 eller 2. I Landkommunerne havde man ladet foretage Afstemning om Sagen; en saadan kunde man ogsaa tage her over Sagen i dens nuværende Form, men Resultatet vilde sikkert blive en væl-

dig Modstand mod Projektet. Han havde intet imod, at der blev forhandlet videre, men han troede ikke, det nyttede noget.

S a m u e l s e n kunde ikke gaa med til at lade Byens Elektricitetsværk bringe et meget stort Offer, men vilde helst have det helt uberørt af Overlandscentralen. Naar Englænderne var gaaet saa langt ned, var det Bevis for, at man meget vel kunde stole paa Belysningsudvalgets tekniske Konsulent. Taleren havde talt med Direktør Knudsen hos Burmeister & Wain, og denne havde udtalt, at hans Firma gerne vilde tilbyde at installere hele Værket for 50 Kr. og 5 Øre og endda aflevere Maskinerne kvit og frit til Byen om 10 Aar. Belysningsudvalget var derfor sikkert paa den rette Side, saa han kunde ikke tilraade Byraadet at strække sig længere, end Belysningsudvalgets Forslag gik ud paa. Produktionsprisen, der nu var 7,85 Øre, vilde gaa ned Aar for Aar, og en endnu betydeligere Nedgang kunde ventes ved Indførelse af mere driftsbesparende Maskiner. Han kunde gaa med til at strække sig vidt paa Banens Omraade, men syntes ikke, at man foruden at ofre meget til Banen tillige skulde binde sig til en Afgift til Overlandscentralen.

Møller maatte overfor Hr. Simonsen gøre gældende, at det for ham var et Princip ikke at gaa med til at binde Byens Elektricitetsværk. Han pegede atter paa, at der intet stod i Overenskomsten om Afskrivning paa Banen og om Vedligeholdelsen. Disse to Omstændigheder kunde let medføre store Ekstraomkostninger.

F ø r m a n d e n gjorde opmærksom paa, at der ikke fra hans Side forelaa noget Forslag om at modtage »Nationals« Tilbud. Ligesom Hr. Simonsen kunde han ikke ganske fæste Lid til Belys-

ningsudvalgets tekniske Konsulent, men selv om man vilde dette, stod der dog Autoritet overfor Autoritet, hvad man maatte søge at komme ud over ved at tilkalde en tredje Autoritet som Opmand. Han kunde i den Henseende tænke sig at anmode Elektroteknisk Forening om at vælge en Mand til at afgive Erklæring. Efter hans Mening herskede der i Belysningsudvalget nogen Misforstaaelse om, hvorvidt de 50 Kr. pr. installeret Kilowatt skulde betragtes som en Afbetaling i Købesummen for Værkets Anlægsomkostninger. Dette Spørgsmaal, ligesom ogsaa hvorledes det forholdt sig med Forskellen mellem de 3 Øre og de 5 Øre, trængte stærkt til at klares. At der ikke farelaa noget Forslag fra Baneudvalget, skyldtes, at det var vanskeligt for dette at indstille noget, før Byraadet havde set, hvilken Divergens der var mellem Belysningsudvalget og det engelske Firma. Taleren havde stadig været paa det rene med, at der samtidig med den endelige Kontrakts Oprettelse skulde oprettes en Kontrakt angaaende Kommunernes indbyrdes Stilling og deri ogsaa Bestemmelser med Hensyn til Jernbaneskylden.

Samuel sen indsaa ikke Betydningen af at antage nogen Opmand, da Ingeniør Petersens Beregninger var foretaget paa Grundlag af Englændernes første Tilbud paa 75 Kr. og 6 Øre. Man burde derfor afvente, om »National« vilde strække sig videre, ellers maatte man atter til at regne om igen. Hvis man kunde regne med de 50 Kr., saaledes som Formanden mente, vilde det være en god Forretning, men det vilde næppe være holdbart.

Formanden maatte dog stadig formene, at Forholdet med de 50 Kr. trængte til nærmere Oplysning.

J. C. Petersen havde det absolute Princip,

at Byens Elektricitetsværk ikke maatte blandes ind i Projektet, men at man frit maatte kunne disponere over det. Hvis Byraadet havde samme Standpunkt, vilde det ingen Nytte være til at antage endnu en sagkyndig.

Christensen kunde ikke anbefale at engagere ny teknisk Assistance. Kunde man slutte en gunstig Overenskomst angaaende Banen, kunde han gaa med til at give 4 Øre, ellers ikke. Det bedste vilde sikkert være at afvente Begivenhedernes Gang.

Mikael Johansen ønskede heller ikke mere teknisk Assistance. Den offentlige Mening var imod Projektet, uagtet alle Bladene paa »Jyllandsposten« nær havde agiteret meget stærkt for det.

Jakob Jensen fastholdt, at Baneudvalget maatte komme med en Indstilling. Nu havde det jo hørt Medlemmernes Mening.

Sagen udsattes.

7. (J- Nr. 452—1910.) Fra Skoleudvalget forelaa følgende **Indstilling om at stille Opførelsen af en Tilbygning til Borgerskolen i Christiansgade i Bero** og om en forøget Bevilling til en Tilbygning til Skolen i Paradisgade:

»Som det vil være det ærede Byraad bekendt, er der af vedkommende Autoriteter meddelt Approbation paa Planerne angaaende en Tilbygning til Borgerskolen, Christiansgade, og der vilde for saa vidt intet være til Hinder for at begynde paa Byggearbejdet. — Dette er imidlertid ikke sket. Forskellige Omstændigheder har bevirket, at Skoleudvalget baade før og efter Approbationens Meddelelse har fortsat Drøftelsen af de med denne Tilbygning i Forbindelse staaende Planer. —

Blandt de Momenter, der har været fremme i disse Overvejelser, skal man anføre følgende:

I sin Approbation af Forslaget om Udvidelse af Christiansgades Skole fremholder Stiftsfysikallet den Indvending mod Planen, at man kan »ikke være blind for, at Legepladsen, som i Forvejen ikke er stor i Forhold til Skolen, ved Indretningen af 8 ny Klasser relativt vil blive yderligere indskrænket«, og Fysikallet stiller i den Anledning adskillige Fordringer angaaende den projekterede overdækkede Gaard, Fordringer, som turde være vanskelige at efterkomme. —

Denne af Fysikallet paapegede Mangel har Skoleudvalget ingenlunde overset, og naar man overvandt Betænkeligheder i saa Henseende, saa var det særlig af Hensyn til, at det ikke var lykkedes i Borgerskolen, Paradisgade, at skaffe de nødvendige Rum til Undervisning i Husgerning og Sløjd samt til et ønskeligt Klasseværelse til Undervisning i Naturkundskab uden at indskrænke Skolens Antal af Klasseværelser fra 14—12, hvorved Skolen blev saa lille, at det ikke syntes formaalstjentligt at opretholde den baade som Dreng- og Pigeskole.

Men skulde Skolen kun være Drengeskole, kom man naturligt ind paa Spørgsmaalet om, hvor saa Pigerne skulde anbringes, af hvilket Forslaget om Udvidelse af Christiansgades Skole blev Følgen. — Man tænkte sig tillige, at denne Udvidelse vilde kunne optage Byens Børnetilvækst i det mindste i nogle Aar, saaledes at Paabegyndelsen af en ny Skole kunde udsættes noget. —

Ved fortsatte Undersøgelser angaaende Forholdene i Paradisgade har man imidlertid nu fundet en Ordning, hvorved det muliggøres

- 1) at bevare Skolens nuværende Antal Klasseværelser og
- 2) at skaffe Lokaler til Husgerning og Naturkundskab.

Af de to Skoler, Borgerskolen, Nørrebrogade og Borgerskolen, Paradisgade, faar herefter den ene et Sløjdlokale og den anden et Husgerningslokale, det første for Drengene i begge Skoler og det andet for Pigerne, og naar Hensyn tages til, at Skolerne ligger saa nær ved hinanden, maa man anse denne Ordning for forsvarlig.

Falder saaledes denne Grund til en Udvidelse af Borgerskolen, Christiansgade, bort, saa er det paa den anden Side efter de sidst foretagne Optællinger og efter den forholdsvis meget betydelige Indskrivning i Skolerne, der har fundet Sted i Løbet af det sidste Efteraar, meget tvivlsomt, om en Udvidelse af Borgerskolen, Christiansgade, vilde kunne udsætte Paabegyndelsen af en ny Kommuneskole, og naar hertil saa kommer, at Pladsforholdene i Borgerskolen, Christiansgade, i Løbet af et Aar eller to vil blive normale, selv om ingen Udvidelse finder Sted, saa har Skoleudvalget besluttet at indstille følgende Forslag til det ærede Byraads Vedtagelse:

- 1) at Udvidelsen af Borgerskolen, Christiansgade stilles i Bero. — Det ved Siden af Skolen liggende Areal, hvorpaa Tilbygningen skulde have været opført, betragtes fremdeles som tilhørende Skolen.
- 2) at der (efter medfølgende Plan VII) opføres en Paabygning til Borgerskolen, Paradisgade, hvorved der vindes Lokaler til Husgerning og Naturkundskab, samt at Byraadet i den Anledning forøger sin under 6

Oktober givne Bevilling til Udvidelse af Borgerskolen, Paradisgade, stor 12152 Kr. med 6348 Kr. saaledes at den samlede Bevilling bliver 18500 Kr.

Jakob Jensen forelagde og gennemgik udførligt Indstillingen, hvortil han knyttede forskellige forklarende Oplysninger om Tilbygningen i Paradisgade. Det var Meningen at sætte en Etage paa Badehusbygningen tillige med en høj Trimpel, hvor Køkkenlokalet skulde indrettes, medens Fysiklokalet skulde være i Etagen. Et andet Forslag gik ud paa tillige at opføre en Frontespids paa Skolen og deri indrette Sanglokale, saaledes at det nuværende Sanglokale kunde indrettes til Sløjdløkalet. Dette Forslag satte Tale- ren i Grunden mest Pris paa, men det kunde man jo til enhver Tid komme tilbage til. Angaaende Skolen i Christiansgade bemærkede han, at da man vedtog den projekterede Tilbygning, havde man indsendt en Skoleplan, der gav Byraadet fuld Dispositionsret over denne Skole, men da det nu saa ud til, at man vilde fratage Byraadet denne Ret, vilde det være meningsløst at udvide Skolen.

Indstillingen vedtoges.

8. (J. Nr. 284—1910.) Indstilling fra Skoleudvalget angaaende **Pladsforholdene i Borgerskolen i Christiansgade.**

Udsattes.

9. (J. Nr. 622—1910.) Andragende fra Overlæge Albeck m. fl. Overlæger om en **Bevilling paa 500 Kr. til Stipendier for udenbys medicinske studerende**, som maatte ønske at deltage i en Række Forelæsninger og kliniske Øvelser for medicinske Studenter, som Overlægerne agter at lade afholde ved de paagældende herværende Hospitalsafdelinger.

Andragendet bevilgedes overensstemmende med Budgetudvalgets Indstilling.

10. (J. Nr. 592—1910.) Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse angaaende Spørgsmaalet om **Opførelse af en Præstebolig paa Sct. Johannes Kirkens Grund.**

Møller meddelte, at der forelaa Andragende om Tilladelse til at opføre en Embedsbolig for Præsten paa Kirkens Grund. Som Grund til Andragendet angaves, at Præsten havde maattet flytte flere Gange, og at det overhovedet var vanskeligt for ham at faa en Lejlighed, der egnede sig for ham, i Kvarteret, hvorfor han, hvis han ikke fik en Embedsbolig, vilde blive nødt til at flytte ned i Byen, hvilket vilde være ret uheldigt for Menigheden. Udvalget indstillede at meddele Tilladelsen, dog at Bygningen kom til at ligge mindst 8 Alen fra Byens Grund. Som Følge af Foranstaltningen vilde det blive nødvendigt allerede nu at istandsætte Vejen fra Finsensgade forbi Kirkens Østende, hvilket vilde koste 8,500 Kr.

Mousten spurgte, om Gaden ikke kunde nedlægges og føjes til Kirkegaarden. Der var ingen Grunde at sælge ved Gaden, saa de 8,500 Kr. maatte kunne spares.

Mikael Johansen vilde bestemt fraraade at nedlægge Gaden, da man derved vilde vansyne hele Partiet.

Møller troede ikke, man kunde undlade at anlægge Gaden.

Jakob Jensen syntes ikke godt, man kunde nedlægge Gaden, som var en Forlængelse af Gaden ved Aldersro, eftersom Byen altid forlangte af private, som anlagde Gader, at disse skulde anlægges i Forlængelse af andre Gader.

Mousten pegede paa, at den Del af Gaden, som laa mellem Finsensgade og Randers Lande-

vej, allerede var nedlagt, skønt den ogsaa var en Forlængelse af Gaden forbi Aldersro.

Jakob Jensen henviste til, at Finsensgade afløste den af Hr. Moustén omtalte Gade.

Indstillingen vedtoges.

11. (J Nr. 620—1910.) Indstilling fra Vandværksudvalget om **Forhøjelse af Afgiften for Vand til Næringsbrug.**

Mikael Johansen meddelte, at der forestod ret betydelige Udgifter til ny Boringer, og at det næsten kostede Vandværket mere at op-pumpe Vandet end at fremstille det. Udvalget skulde derfor foreslaa, at Afgiften for Vand til Næringsbrug forhøjedes for I Trykzone fra 8 til 12 Øre, for II Trykzone fra 12 Øre til 16 Øre og for III Trykzone fra 16 til 20 Øre pr. m³, og at Forhøjelsen traadte i Kraft fra 1. April d. A. For Vand til Husholdningsbrug vilde Udvalget ikke foreslaa nogen Forhøjelse, men det saa ingen Anledning til at levere Vand til Næringsbrug under den Pris, Værket havde det til.

Møller ansaa det for rigtigt, at de kommunale Institutioner skulde betale sig, men mente dog, at den foreslaaede Forhøjelse ikke var nødvendig, naar Vandværket gav 18,000 Kr. i Overskud. Han henstillede derfor, at man i hvert Fald nøjedes med en mindre Forhøjelse, saaledes at Prisen for Vand til Næringsbrug forhøjedes til 10 Øre, 14 Øre og 18 Øre for henholdsvis I, II og III Trykzone.

Jakob Jensen fandt ligeledes Springet vel stort og syntes, at der var Anledning til at sætte Prisen ens for hele Byen for Vand til Næringsbrug.

Mikael Johansen ansaa det for urigtigt at sætte Prisen ens, da Oppumpningsomkostnin-

gerne var meget forskellige for de forskellige Trykzoner. Naturligvis kunde man tage Forhøjelsen i mindre Skridt, men man vilde i saa Fald snart blive nødt til atter at forhøje Prisen. Han kunde ikke tænke sig, at Forhøjelsen vilde være til nogen som helst Skade for Næringslivet, og maatte derfor fastholde Forslaget.

Christensen ansaa ikke de foreslaaede Afgifter for synderlig store i Forhold til Produktionspriserne. Værket behøvede forøgede Indtægter for at imødegaa kommende Udgifter til Hovedledningen og Ledninger til II Trykzone.

Simonsen ansaa Forhøjelsen for rimelig i Forhold til Oppumpningsomkostningerne.

Møller fremhævede, at flere Byer havde langt mindre Afgifter, og henstillede at nøjes med den af ham foreslaaede mindre Forhøjelse.

Mikael Johansen mente, at Udvalget vilde have faaet Paalæg om at forhøje Afgiften, hvis det var fremkommet med Forslag om Udgifterne først. I de af Hr. Møller omtalte Byer var Produktionsprisen ikke halv saa stor som her.

Mousten ansaa Forhøjelsen for vel stor og mente, at der burde træffes en anden Ordning med Hensyn til Leveringen af Vand til Nybygningers Opførelse.

Jacobsen anbefalede Indstillingen. Det saa ud til, at Forhøjelsen var aldeles nødvendig.

Samuelson vilde støtte Indstillingen, da Forhøjelsen var særdeles retfærdig, idet Produktionen fordyredes meget ved det kuperede Terræn. Han oplyste, at Nybygninger nu betalte efter Forbruget.

Møller kunde ikke forstaa, at Forhøjelsen blev motiveret ved Udvidelser, da disse maatte være medført af et større Forbrug.

M i k a e l J o h a n s e n fremhævede, at Udgif-
ten ved Fremstillingen af Vandet steg progressivt.
Indstillingen vedtoges.

12. (J. Nr. 617—1910.) Indstilling fra Sygehusudval-
get om, at **Kloakanlægget ved Marselisborg Ho-
spital** udføres af Kommunens egne Folk.

M o u s t e n omtalte de forskellige Vanskelig-
heder ved Kloakanlægget og fremhævede den store
Betydning, det havde, at Anlægget blev udført saa
godt som muligt.

C l e m e n s e n syntes ikke, der var Grund til
at fravige Licitationsprincippet, og kunde ikke an-
befale, at Byen selv lod den Art Arbejder udføre.
Det drejede sig kun om almindelig Jordarbejde,
saa man behøvede ikke at tale om, at Arbejdet
skulde udføres med særlig Akkuratesse, eller at
der var særlige Forhold til Stede. Han vilde der-
for stille Forslag om, at Arbejdet blev udbudt
paa sædvanlig Maade.

J a k o b J e n s e n paaviste, at det ikke drejede
sig om noget nyt Princip, da man ved flere Lej-
ligheder havde baaret sig ad paa samme Maade.
Naar Arbejder af den Art blev udbudt, havde
man næsten altid Spektakler med Entreprenørerne,
og man maatte næsten holde mere Tilsyn, end
naar Kommunen selv udførte Arbejdet. Han for-
stod iøvrigt slet ikke, at Udvalget var kommet til
Byraadet med denne Sag.

I. C. P e t e r s e n kunde i Princippet give Hr.
Clemensen Ret og havde ogsaa i Udvalget haft
Betænkeligheder ved at gaa med til Indstillingen.
Naar han alligevel havde gjort dette, skyldtes det,
at der var særlige Forhold til Stede, og at det
gjaldt om, at Epidemihospitalets Kloakledninger
blev udført saa nøjagtigt som muligt.

N i e l s J e n s e n paaviste, hvorledes de mind-

ste Unøjagtigheder ved et Epidemihospitals Klokledninger kunde faa meget farlige Følger i hygiejnisk Henseende.

Clemensen mente, at Vanskelighederne ved Arbejdet kunde fremhæves i Betingelserne.

Indstillingen vedtoges.

13. (J. Nr. 598—1910.) Det foreliggende Andragende fra Turistforeningen og Industriforeningen i København om **Bevilling af 800 Kr. til et Panorama fra Aarhus** paa en Turist- og Sportsudstilling i Tivoli kunde ikke bevilges.

